

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Научне методе, истраживање и писање научног рада		
Наставник или наставници: Мрђан Ђокић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: без услова		
Циљ предмета		
<ul style="list-style-type: none"> – Анализа научних метода, истраживања и писања научног рада у географији; – Класификација различитих метода прикупљања података у географским истраживањима; – Оцена употребе адекватних истраживачких метода и поступака; – Правилно интерпретирање, цитирање и реферисање литературе и извора података; – Организовање истраживачког рада и формулисање истраживачких питања; – Оцена истраживачких тема и проблема у географији; – Развити способност ефикасне и правилне комуникације са другим научницима приликом истраживања и научног рада; – Развити способност самосталног и групног истраживачког рада; – Оцена и аргументовање процеса евалуације и рецензирања научног рада; – Развити способност критичке анализе и интерпретације научних резултата. 		
Исход предмета		
<ul style="list-style-type: none"> – Студент самостално или у групи планира истраживање и писање научног рада; – Студент самостално организује прикупљање података неопходних за научни рад; – Студент самостално организује и класификује релевантну литературу и изворе; – Студент самостално планира и организује структуру свог научног рада; – Студент правилно интерпретира и критички просуђује радове других аутора; – Студент је способан да постави научну хипотезу; – Студент правилно интерпретира, оцењује и критички просуђује своје научне резултате. 		
Садржај предмета		
<i>Теоријска настава</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – Методологија као наука; – Подела научних метода; – Планирање и спровођење истраживања; – Прикупљање података за истраживање; – Провера валидности и поузданости података; – Одабир и систематизација података; – Обрада података и њихова анализа; – Публиковање научног рада; – Етички принципи и стандарди публиковања научног рада. 		
<i>Практична настава</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – Писање стручног/научног рада; – Консултативна настава, решавање недоумица на које студенти наилазе током писања стручног/научног рада. 		
Препоручена литература		
Вуковић, М., Штрбац, Н., 2019. Методологија научних истраживања. Технички факултет у Бору, Универзитет у Београду, ISBN - 978-86-6305-086-0. COBISS.SR-ID - 276418572		
Поповић, З., 2014. Како написати и објавити научно дело. Академска мисао и Институт за физику, Београд, ISBN - 978-86-7466-500-8. COBISS.SR-ID - 207298828		
Јовановић, М., Миленковић, Сања., Тесановић, Г., Трбојевић, С., 2008. Научни метод, истраживање и публиковање. Еурографија, Зворник, ISBN - 978-99955-624-2-7. COBISS.SR-ID - 869144		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе		
Метода усменог излагања, метода разговора (пре свега хеуристички разговор), консултативна настава, метода писаних радова		
Оцена знања (максимални број поена 100)		
Предиспитне обавезе: Писање и презентовање стручног/научног рада 50 поена.		
Завршни испит: Усмени испит 50 поена.		
Начин провере знања могу бити различити: (писмени испити, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд...		
*максимална дужна 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Примена ГИС-а и даљинске детекције у истраживању геопростора		
Наставник или наставници: Милан Ђорђевић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Развијање способности студената да критички процењују и аргуменују примену географских информационих система (ГИС) и технологија даљинске детекције у истраживању геопростора; осмишљавање и планирање теренских истраживања и прикупљање геопросторних података на терену; интегрисање и анализа података, интерпретација резултата и креирање геовизуелизација на картама; критичко вредновање и развијање решења за сложене геопросторне проблеме.		
Исход предмета Студент критички процењује и аргуменује методе за самостално извођење теренских истраживања и прикупљање геопросторних података на терену; осмишљава приступе и технике за прикупљање, анализу и мерење на основу података прикупљених путем даљинске детекције; креира и прилагођава моделе терена и појава и процеса у геопростору; ствара нове податке; вреднује правилности у сложеним сетовима геопросторних података, критички процењује образце и закономерности и изводи закључке на основу створених података; креира карте које приказују резултате својих истраживања.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> <ul style="list-style-type: none"> – Разумевање могућности примене ГИС-а у области интересовања студента, идентификација и анализа проблема – Начини прикупљања, обраде и анализе геопросторних података, оптимизација узорковања – Развој стратегије претраге и идентификовања релевантне, респектабилне и актуелне литературе – Основе даљинске детекције: сензори и платформе, припрема и обрада слика, класификација. – Употреба дрона и сателитских снимака за прикупљање података – Анализа геопросторних података: геопросторна предикција и геостатистичке методе – Моделирање терена и моделирање појава и процеса у геопростору <i>Студијски истраживачки рад</i> <ul style="list-style-type: none"> – Планирање изласка на терен и кретање по терену, припрема за прикупљање тачних и прецизних података – Коришћење GNSS базних станица и примена PPK (Post Processing Kinematic) и RTK (Real Time Kinematic) метода – Прикупљање података на терену уз помоћ дрона, 360° камере и LIDAR-а – Употреба термалне и мултиспектралне камере – Употреба фотограметријске методе – Рад са облацима тачака – Класификација објеката на снимцима из ваздуха (израда карата употреба земљишта) 		
Препоручена литература Килибарда, М., Протић, Д., (2018). Геовизуелизација и Web картографија, Универзитет у Београду, Грађевински факултет у Београду, Београд Кицошев, С. (2003). Увод у географске информационе системе (скрипта), Природно-математички факултет Универзитета у Новом Саду, Нови Сад. Јовановић, В., Ђурђевић, Б., Срдичић, З. Станковић, У. (2012). Географски информациони системи. Универзитет у Новом Саду, Природно-математички факултет; Универзитет Сингидунум; Нови Сад; Београд. Павловић, Р., Чупковић, Т., Марковић, М. (2001). Даљинска детекција. Београд: Рударско-геолошки факултет Burrough, P & McDonnell R (2006). Принципи географских информационих система, Грађевински факултет Универзитета у Београду (превод), Београд. Huisman, O., & de By, R. A. (2009). Principles of geographic information systems: an introductory textbook. (ITC Educational Textbook Series; Vol. 1). Enschede: International Institute for Geo-Information Science and Earth Observation. http://www.itc.nl/library/papers_2009/general/PrinciplesGIS.pdf Tempfli, K., Huurneman, G. C., Bakker, W. H., Janssen, L. L. F., Feringa, W. F., Gieske, A. S. M., ... Woldai, T. (2009). Principles of remote sensing: an introductory textbook. (ITC Educational Textbook Series; Vol. 2). Enschede: International Institute for Geo-Information Science and Earth Observation.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе Метода усменог излагања, метода показивања, хеуристички дијалог, илустративно-демонстративна метода (рад на рачунару), практични рад		
Оцена знања (максимални број поена 100) Пројектни задатак / семинар: 70, усмени испит: 30		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Физичко-географски процеси
Наставник или наставници: Љиљана Стричевић, Наташа Мартић Бурсаћ, Милена Гоцић
Статус предмета: изборни
Број ЕСПБ: 15
Услов: /
<p>Циљ предмета</p> <p>Оспособљавање студената да на адекватан начин класификују и рангирају физичко-географске процесе који обликују Земљину површину и стварају географске феномене. Кроз овај предмет, студенти ће развити критички став о кључним процесима у атмосфери који су покретачи глобалног климатског система, хидролошких процеса, геоморфолошких трансформација и биогеографских интеракција. Циљ је да се студенту омогући стицање широке и интердисциплинарне перспективе физичко-географских процеса и да се подстакне способност примене ових знања у решавању географских проблема.</p>
<p>Исход предмета</p> <p>Студент је способан да класификује, аргументује и оцењује сложене физичко-географске процесе који обликују географску средину. Критички анализира садржаје у вези са атмосферским процесима који су кључни у покретању глобалног климатског система, хидролошким процесима, променама облика рељефа и биогеографским интеракцијама у геопростору. По завршетку курса, студент критички просуђује, оцењује и интерпретира научне резултате, поставља хипотезу и доноси закључке у вези са физичко-географским процесима.</p>
<p>Садржај предмета</p> <p><i>Теоријска настава</i></p> <p>Петролошки и геоморфолошки процеси - Утицај типа стена на отицај; Утицај литолошког састава на интензитет ерозије и акумулације; Механизам транспорта седимената речним системима; Проблеми транспорта и акумулације материјала: Утврђивање рецентног стања ерозионих процеса у речним сливовима; Просторна димензија; Модели отицаја и ерозије; Геодинамички процеси као последица екстремних климатско-хидролошких појава.</p> <p>Атмосферски процеси - покретачи глобалног климатског система: Глобална атмосферска циркулација: диференцијално загревање Земље, дистрибуција топлоте изнад Земљине површине и Кориолисова сила као покретачи глобалне циркулације. Вертикална атмосферска циркулација и тро-ћелијски циркулациони модел: Хадлејева ћелија, Ферелова ћелија, поларна ћелија. Стални планетарни ветрови. Вокерова циркулација и Ел Нињо јужна осцилација.</p> <p>Процеси у хидрологији: хидролошки циклус, хидролошки параметри (протицај, отицај, водни биланс); компоненте отицаја; однос отицаја и других физичко-географских фактора (топографских, литолошких, климатских, педолошких, вегетацијских); антропогени утицај на промену хидролошких параметара; анализа утицаја доминантних физичко-географских процеса на доступност водних ресурса у Србији и у свету. Утицај вегетације на отицај; Значај типа вегетације на ерозивне и акумулативне процесе.</p> <p><i>Студијски истраживачки рад</i></p> <p>Студија случаја: Анализа модела истраживања ерозионих процеса на примеру изабраног сливног подручја; Анализа утицаја природних и антропогених услова на ерозију земљишта; Формирање ГИС базе података; Приказивање просторног распореда интензитета ерозије; Дефинисање стратегија за контролу површина угрожених ерозијом.</p> <p>Анализа међугодишњих промена у атлантској Хадлејевој циркулацији на учесталост и интензитет урагана. Анализа поларне ћелије – формирање поларних ветрова. Интеракције океан-атмосфера: најснажнији забележени Ел Нињо 1997-1998, Ла Ниња 2010-2012. Анализа вишегодишњих вредности отицаја на одабраном сливу (или територији), утврђивање зависности отицаја од падавина, анализа зависности отицаја од надморске висине; анализа зависности отицаја од осталих физичко-географских фактора; просторна и временска анализа расположивих водних ресурса.</p>
<p>Препоручена литература</p> <p>Leeder R, Perez-Arrelucea M. 2006: Physical processes in Earth and environmental science. Oxford: Blackwel https://www.researchgate.net/publication/51997461_Physical_Processes_in_Earth_and_Environmental_Sciences</p> <p>Christian, V., Jean-Louis, R. (2018): „Erosion and principles of soil conservation. In: Valentin Christian (ed.). Soils as a key component of the critical zone 5 : degradation and rehabilitation. Londres : ISTE, Wiley, p. 39-82. https://www.researchgate.net/publication/329597397_Erosion_and_Principles_of_Soil_Conservation</p> <p>Драгићевић, С. (2007): „Доминантни ерозивни процеси у сливу Колубаре“, Географски факултет, Београд. ISBN - 978-86-82657-63-7. COBISS.SR-ID - 136684300</p> <p>Bridgman, H; Oliver, J (2006): “The global climate system: patterns, processes, and teleconnections”, Cambridge University Press, ISBN - 978-0-521-82642-6; 0-521-82642-X. COBISS.SR-ID-268713</p> <p>McGraw-Hill (2003): “Dictionary of Earth science”, McGraw-Hill, УДК: 55(038). COBISS.SR-ID-9992754</p> <p>Hrou, Y., Thomas, Z., Fovet, O., Sebari, K., Rousseau Gueutin, P. (2022): Changes in precipitation and discharge in Mediterranean catchment as a response to climate change and human activities, Journal of Water and Climate Change, 13 (9). https://www.researchgate.net/publication/362787205_Changes_in_precipitation_and_discharge_in_a_Mediterranean_catchment_as_a_response_to_climate_change_and_human_activities</p> <p>Живковић, Н. (2010): Просечни годишњи и сезонски отицаји река у Србији, Географски факултет, Београд. ISBN - 978-86-82657-80-4. COBISS.SR-ID - 168082956</p> <p>Живковић, Н. (1995): Утицај физичко-географских фактора на висину отицаја у Србији, Географски факултет, Београд.</p>

COBISS.SR-ID - 97139975		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе		
Метода експозиторног излагања, хеуристички дијалог, илустративно-демонстративна метода		
Оцена знања (максимални број поена 100) Предиспитне - 40 поена; Завршни испит - 60 поена		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Квалитативна и квантитативна истраживања у физичкој географији
Наставник или наставници: Мрђан Ђокић , Наташа Мартић Бурсаћ , Љиљана Стричевић
Статус предмета: изборни
Број ЕСПБ: 15
Услов: /
<p>Циљ предмета</p> <p>Предмет има за циљ да пружи студенту докторских студија напредне вештине и знања из области квалитативних и квантитативних истраживања у физичкој географији. Кроз овај предмет, студент се оспособљава да класификује, анализира и оцени различите истраживачке методе, алате и технике, као и принципе квалитативне и квантитативне анализе географских феномена. Циљ је да студент развије способност самосталног закључивања и интерпретације резултата квалитативних и квантитативних истраживања у физичкој географији.</p>
<p>Исход предмета</p> <p>Студент је оспособљен да примени квалитативне и квантитативне методе у проучавању феномена физичке географије. Анализира и оцењује предности и ограничења различитих истраживачких приступа. Способан је да примени одговарајуће методе и технике анализе података у истраживању географских процеса. Развио је вештине критичког размишљања и интерпретације резултата истраживања.</p>
<p>Садржај предмета</p> <p><i>Теоријска настава</i></p> <p>Коришћење ГИС-а за прикупљање, израчунавање, анализу и приказ просторних података у сврху проучавања рељефа. Геоморфолошка морфометрија која укључује мерење и анализу различитих параметара као што су висина и нагиб терена, различити рељефни индекси и др. Примена математичко-статистичких метода, као и коришћење аерофото и сателитских снимака за потребе проучавања рељефа. Анализа прикупљених метеоролошких података математичко-статистичким методама. Комплексне климатске анализе: климатски индекси, климатолошко-статистичке расподеле, тестирање статистичких хипотеза, регресиона анализа, анализа главне компоненте. Квалитативно и квантитативно испитивање геопросторних утицаја на климу. Прикупљање и обрада хидролошких података на основу доступних база података. Одређивање статистичких параметара хидролошких временских серија. Расподеле хидролошких случајно променљивих. Анализа хомогености и независности хидролошких временских серија. Хидролошки модели: поделе, намене. Моделирање отицаја. Појмови рачунских киша и рачунских протока. Прорачун ефективне кише (методе одређивања губитака). Примери сложенијих хидролошких модела. Проучавање особина земљишта значајних пре свега за ерозивне процесе, идентификација и квантификација ерозивних облика. Проучавање вегетационог покривача геопросторних целина, коришћењем података Corine Land Cover базе.</p> <p><i>Студијски истраживачки рад</i></p> <p>Примена одговарајућих техника и софтвера (укључујући и GIS) неопходних за примену фотограметрије у сврху израде 3D модела терена и израчунавање рељефних параметара, идентификацију и класификацију облика рељефа, изучавање промена рељефа током времена. Примена морфометријских метода, анализа добијених података, као и њихова интерпретација. Анализа и интерпретација података са топографских и других карата доступних у папирном и дигиталном облику. Прикупљање и обрада метеоролошких података конкретног географског простора из доступних база података (РХМЗ, ЕСА&D) и сателитских база података (TERRA, ESA и др.). Математичко-статистичка анализа података специфичних климатских области. Комплексне климатске анализе одређених геопросторних целина. Испитивање геопросторних утицаја на климу у оквиру студије случаја. Анализа компонената отицаја на конкретном сливу. Елементи хидрограма отицаја. Базни и ефективни отицај. Ефективна киша и коефицијент отицаја. Моделирање отицаја, модели директног отицаја (метода изохрона, рационална метода, јединични хидрограм и др.). Временска и просторна анализа киша, рачунске кише. Хидролошке анализе великих, средњих и малих вода. Одређивање физичких и хемијских особина земљишта, анализа и интерпретација резултата. Коришћење различитих метода (статистичких, GIS и др.) за моделовање губитака земљишта и предлагање мера за ублажавање овог процеса. Анализа вегетационог покривача одређеног геопростора, коришћењем података Corine Land Cover базе.</p>
<p>Препоручена литература</p> <p>Манојловић, С., Милошевић, М., Манојловић, П. (2023): Квантитативне методе у географији. Српско географско друштво, Београд. ISBN - 978-86-82751-66-3. COBISS.SR-ID - 118425865</p> <p>Mališić, J; Unkašević, M, (1997): Статистичке расподеле у климатологији, Београд, Универзитет; ISBN - 86-81019-48-1. COBISS.SR-ID - 120116487</p> <p>Krmpotić, T; Musanić, G (2003): Meteorologija sa klimatologijom (Meteorology with Climatology), Megatrend univerzitet primenjenih nauka, ISBN - 86-7747-089-1. COBISS.SR-ID – 103728908</p> <p>Bonan, G (2008): Ecological Climatology : Concepts and Applications, Cambridge University Press, ISBN - 978-0-521-87221-8; 978-0-521-69319-6. COBISS.SR-ID-5844857</p> <p>Прохаска, С., Ристић, В. (2002): Хидрологија кроз теорију и праксу, Рударско-геолошки факултет, Београд. ISBN - 86-7352-100-9. COBISS.SR-ID - 183543047</p> <p>Поповић, Б., Благојевић Б. (2003): Математичка статистика са применама у хидротехници, Издавачка јединица Универзитета у Нишу, Ниш. ISBN - 86-7181-063-1. COBISS.SR-ID - 109889036</p> <p>Његић, Р. (1990): Основи статистичке анализе. Савремена администрација, Београд. ISBN - 86-387-0200-0. COBISS.SR-ID - 657164</p>

Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе: Експозиторно излагање, хеуристички дијалог, илустративно-демонстративна метода		
Оцена знања (максимални број поена 100) Предиспитне обавезе - 40 поена; Завршни испит - 60 поена		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Математичко статистичке методе у географији и туризму		
Наставник или наставници: Миодраг Ђорђевић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Развијање способности студената да критички процењују и аргуменују различите приступе у анализи података, интегришу напредне статистичке методе и технике у истраживањима у области геонаука и туризма, са акцентом на њихову креативну примену у различитим аналитичким и истраживачким сценаријима.		
Исход предмета Студент критички процењује и аргуменује избор статистичких приступа у анализи података у области геонаука и туризма; осмишљава и интегрише напредне статистичке методе у различитим аналитичким и истраживачким сценаријима; креира решења за специфична истраживачка питања.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Тестирање хипотеза (параметарски и непараметарски тестови). Анализа варијансе и непараметарске алтернативе. Пермутационе методе. Корелациона и регресиона анализа. Просторна сататистика. Основе анализе временских низова. Индекси. Неслучајне компоненте временских низова. Метод главних компоненти. Дискриминациона анализа. Кластер анализа. Статистичка контрола квалитета. <i>Студијски истраживачки рад</i> Непосредан рад са студентима, дефинисање и решавање пратећих проблема и задатака у вези са теоријском наставом. Решавање задатака на рачунару коришћењем расположивих статистичких пакета.		
Препоручена литература: Anthony Hayter, Probability and Statistics for Engineers and Scientists, Brooks/Cole, 2012. Rogerson, P, Statistical methods for geography, SAGE 2001. Sonia Taylor, Business Statistics for Non-Mathematicians, MacMillan 2007. Noel A. C. Cressie, Spatial analysis (Statistics), J. Wiley, 1991 M.N.M. van Lieshout, Theory of Spatial Statistics: A Concise Introduction, Chapman & Hall, 2019		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	Практична настава: 5
Методе извођења наставе Вербално-текстуална, илустративно-демонстративна. Излагање, дијалог, графички прикази, рад на рачунару.		
Оцена знања (максимални број поена 100) Семинарски радови - 40 поена Усмени испит - 60 поена		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Савремени демографски проблеми и процеси		
Наставник или наставници: Голубовић Нинослав		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Циљ предмета је пружити студентима докторских студија дубоко разумевање савремених демографских проблема и процеса који утичу на друштво и простор. Кроз овај предмет, студенти ће се упознати са кључним теоријама, концептима и методама демографских истраживања, као и са актуелним демографским трендовима и проблемима у савременом свету. Циљ је да се студентима омогући критичко размишљање, аналитичке вештине и способност примене демографских знања у истраживању и доношењу информисаних одлука у области географије.		
Исход предмета По завршетку курса студент је оспособљен да: примени демографске теорије и методе у проучавању популационих феномена, миграција, фертилитета, морталитета, старења становништва и других демографских аспеката; класификују и планира различите теоријске приступе и моделирање демографских процеса; поставе хипотезе и развије нове теоријске моделе у контексту актуелних демографских изазова; интерпретирају и критички анализирају резултате истраживања користећи статистичке и аналитичке технике.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Демографски индикатори и методе мерења: Питања и проблеми репродукције становништва: стање и развој репродуктивних модела. Социјалне и економске последице беби бум генерације. Транзиција детерминанти природног обнављања становништва Кретање фертилитета у посттранзиционој етапи демографског развојка. Трансформација детерминаната старења становништва. Демографски изазови глобалног развоја: Популациона динамика у свету, демографски утицаји глобалних трендова, миграције и развој. Изазови и стратегије управљања миграцијом Демографска анализа региона и територијална диференцијација: Демографске карактеристике региона, географска анализа демографских процеса, регионална политика и планирање;; Демографска пројекција и моделирање: Методе пројекције становништва, сценарији демографског развоја, демографски модели и симулације; Сличности и разлике демографских појава и процеса у Србији и земљама ЕУ. <i>Студијски истраживачки рад</i> Анализа демографских појава и процеса (природно кретање становништва, механичко кретање становништва, брачност, старење становништва) на одређеном простору. Базе статистичких података о становништву. Алтернативни извори података о становништву. Методе и технике демографске анализе Прикупљање података у релевантним статистичким службама и на терену, њихова анализа и презентовање кроз истраживачке радове. Уочавање, дефинисање, решавање и прогнозирање демогеографских законитости.		
Препоручена литература Шобот А. (2012), „Три демографске последице родно специфичних модела понашања на примеру Србије“, Становништво, бр.2. Брезник, Д.(1988). Демографија – Анализа, методи и модели. Београд: Научна књига. Девеџић Мирјана (2006), О природном кретању становништва, Завод за уџбенике, Београд. Шобот А. (2012), „Три демографске последице родно специфичних модела понашања на примеру Србије“, Становништво, бр.2. Nejašmić, I., 2005: Demogeografija: stanovništvo u prostornim odnosima i procesima, Školska knjiga, Zagreb. Chamie, J. (2001). – “World Population in the 21 st century, UN. Sanderson, C. i W, S. Scherbov (2007), “A new perspective on population aging”, <i>Demographic Research</i> , Vol. 16, article 2. Vallin J., F. Meslé (2004). „Convergences and Divergences in Mortality: A New Approach to Health Transition“, <i>Demographic Research</i> (Special Collection 2, Article 2, Determinants of Diverging Trends in Mortality. Gary, P., Larkin, R., 2008: Population Geography: Problems, Concepts, and Prospects, Ninth Edition, Kendall/ Hunt Publishing Company, Dubuque.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методe извођења наставе: предавања (трансмисивна и смислена вербална рецептивна настава), интерактивна настава (рад у групама студената), консултације (кабинетска настава).		
Оцена знања (максимални број поена 100) предиспитне обавезе – истраживачки рад 40 поена, завршни испит – усмени испит 60 поена		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Типологија и типови регија		
Наставник или наставници: Александар Радивојевић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Критичко просуђивање типологије и различитих типова регија у географском контексту. Кроз овај предмет, студенти се упознају са теоријским основама и концептима типологије регија, као и са методологијом и приступима у класификацији и идентификацији региона. Циљ је да се студентима омогући развијање критичког мишљења, аналитичких вештина и способности примене типолошких приступа у проучавању и планирању простора.		
Исход предмета Након завршеног курса студент је способан да примени типолошке приступе у анализи регија и класификацији различитих типова региона. Такође, студент је способан да аргументује различите теоријске и концептуалне оквире у типологији региона, и организује, класификује и рангира одговарајуће методе и технике за идентификацију региона.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> 1. Теорија локација и регионални развој, 2. Типолошки оквир и класификација регионалних таксона; 3. Хомогене регије 4. Физичкогеографске регије (концепт физиономских регија, еколошки и друштвени просторни систем) 5. Економско-географске регије, економско-географске регије инструмент регионалног развоја; 6. Статистичке регије, статистичке регије као инструмент праћења и регионалног планирања); 7. Функционалне регије (нодалне регије, социјално-географске регије, демографске регије, функционално-урбана регија); 8. Планске регије (инструмент и циљ планирања, структурална и просторна категорија, квалитативна просторна категорија, динамичка категорија, проблемске регије) 9. Теорије локација и регионални развој 10. Концепти и модели поларизованог развоја <i>Студијски истраживачки рад</i> Кроз студијски истраживачки рад, студенти ће имати прилику да примене своје теоријско знање, развију вештине анализе и класификације регија. Студенти ће вршити анализу типологија регија на реалним примерима из различитих делова света и применити различите методе и принципе регионализације. Ове активности имају за циљ да омогуће студентима примену знања у издвајању одређених типова регија на конкретним примерима.		
Препоручена литература 1. Тошић Д. (2012): Принципи регионализације, Географски факултет, Универзитет у Београду, Београд. ISBN 978-86-6283-003-6, COBISS.SR-ID 194929932, Библиотека ПМФ-а Ниш 2. Војковић Г. (2007): Становништво као елемент регионализације Србије – Population as an Element of Regionalization of Serbia, Српско географско друштво, Београд. ISBN 978-86-82751-23-6, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш 3. Оцокољић, М. (1997): Географска структура и регионализација 1. Географски институт „Јован Цвијић“ Београд. ISBN 86-80029-14-9, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш 4. Вацић, З. (2003). Регионализација Србије, Центар за либерално демократске студије, Београд. ISBN 86-83557-13-8. Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш 5. Радовановић М. (1994): Регионализам као приступ и принцип и регионализација као поступак у функционалној организацији географског простора са неким аспектима на Србију, Зборник радова Географског института "Јован Цвијић" САНУ, књ. 44-45, стр. 67-101. 6. Faludi A. (2000): The European Spatial Developmet Pererspective: What Next? European Planning Studies, 8(2). pp. 237-250 7. Champion A. (2001): A Changing Demographic Regime and Evolving Policentric Urban Regions: Consequences and Distribution of City Population, Urban Studies, 38., pp. 657-677		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе Консултативна настава		
Оцена знања (максимални број поена 100) Предиспитне обавезе: истраживачки рад – 30 поена; Завршни испит: усмено излагање кандидата – 70 поена;		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Одрживи развој и одрживи туризам		
Наставник или наставници: Ђекић Л. Татјана		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Конструисање практичних вештина код студената које их оспособљавају за решавање професионалних проблема, узимајући у обзир принципе одрживог развоја и одрживог туризма.		
Исход предмета Студенти критички просуђују о узроцима, последицама и будућим перспективама развоја одрживог туризма. Такође, оспособљени су да конструирају стратешка докумената из области одрживог развоја туризма.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Дефиниција одрживог развоја и његовог значаја. Принципи одрживог развоја. Дефиниција одрживог туризма и његове улоге. Проблеми преласка туризма на принципе одрживог развоја. Инструменти и механизми за спровођење принципа одрживог развоја у туризму. Одрживи облици туризма. Економски, социјални и еколошки аспекти одрживог туризма. Процес планирања одрживог туризма. Улога интересних група и заинтересованих страна у планирању. Управљање природним богатствима у простору намењеном туристичком развоју. Ефикасно управљање отпадом, водом и енергијом у туризму. Утицај туризма на локалне заједнице и културу, социјална правда и инклузивност у туризму, укључивање локалног становништва у туризам. Одрживо управљање туристичким ресурсима и инфраструктуром. Туризам као средство локалног развоја. Индикатори и инструменти одрживости туризма. Будућност одрживог туризма. Актуелни трендови и перспективе одрживог туризма. Улога УН-а у процесу одрживог развоја туризма. <i>Студијски истраживачки рад</i> Практична настава обухвата преиспитивање примера одрживих туристичких дестинација и иницијатива. Анализа изазова и успеха у примени одрживих пракси, учешће у групним дискусијама и израда семинарских радова из области одрживог развоја и одрживог туризма.		
Препоручена литература 1. Стојановић, В. (2011): Туризам и одрживи развој, ПМФ, Нови Сад. ISBN 978-86-7031-255-5, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш 2. Вуковић, М., Штрбац, Н. (2011). Заштита животне средине и одрживи развој, Технички факултет, Бор, ISBN 978-86-80987-94-1, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш 3. Бошковић, Н. (2020). Одрживи развој туристичких дестинација, Економски факултет, Крагујевац, ISBN 978-86-6091-106-5, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методe извођења наставе Предавања, консултације, дебате и конкретни истраживачки пројекти студената.		
Оцена знања (максимални број поена 100) Активно учешће на предавањима и дискусијама 10 Усмени испит 50 Пројекти и презентације 40		
Начини провере знања могу бити различити: (писмени испит, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд.)		
*максимална дужина 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Европске интеграције и заштита животне средине у Србији		
Наставник или наставници: Ђекић Ј. Татјана		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Критичко просуђивање о утицају европских интеграција на националну политику заштите животне средине у Србији. Интерпретација основних принципа и институција ЕУ, као и релевантних политика, директива и стратегија за заштиту животне средине.		
Исход предмета Рангирање и класификација кључних политика, директива и прописа ЕУ у области заштите животне средине. Преиспитивање механизма примене и спровођења политике заштите животне средине у Србији. Закључивање о утицају европских интеграција на националну политику заштите животне средине.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Увод у европске интеграције. Политика заштите животне средине у ЕУ. Директиве и прописи ЕУ о заштити животне средине. ЕУ стратегије за одрживи развој. Финансирање и програми ЕУ за заштиту животне средине. Процес приступања ЕУ и преговарачко поглавље о животној средини 27 део Кластер 4 - Зелени договор и одржива повезаност. Хармонизација законодавства о заштити животне средине са ЕУ стандардима. Примена и спровођење политике заштите животне средине у Србији. Национална стратегија заштите животне средине. Преглед и анализа законодавства и стандарда у Србији у складу са захтевима Европске уније. Улога невладиних организација у заштити животне средине. Регионална сарадња у области заштите животне средине. Трансгранични проблеми заштите животне средине и њихово решавање. Европска политика одрживог развоја и климатске промене. Мере ЕУ за борбу против климатских промена. Међународни споразуми о климатским променама и њихова примена у ЕУ. Пројекат „ЕУ за Зелену агенду у Србији“ - стратегија заштите животне средине Србије. <i>Студијски истраживачки рад</i> Студије случаја и примери добре праксе: анализа студија случаја и примера добре праксе у заштити животне средине, како на националном, тако и на европском нивоу.		
Препоручена литература 1. Јеленковић, П., Јеленковић, Ј. (2012). Животна средина у документима Европске уније, Медија и реформ центар (MRCN), Ниш. ISBN 978-86-910483-6-5, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш 2. Joldžić, V. (2020). Environmental (ecology) law as independent law science discipline. Istitut za kriminološka i sociološka istraživanja, Beograd. ISBN 978-86-80756-28-8, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш 3. Стаменковић М. Славиша, Ђекић Ј. Татјана (2019): „Основе заштите животне средине“, уџбеник, Универзитет у Нишу, ПМФ, 356 стр. Ниш. ISBN 978-86-6275-091-4, Библиотека ПМФ-а Ниш 4. Zdravković, D., Radukić, S. (2006). Nacionalni sistem održivog razvoja i zaštite životne sredine u procesu pridruživanja Evropskoj uniji, Pelikan print, Niš. ISBN 86-7888-000-7, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш 5. Јолџић, В. (2007). Еколошко право државе у транзицији: пример Србије, институт за криминолошка и социолошка истраживања, Београд. ISBN 978-86-83287-23-9, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методe извођења наставе Предавања, консултације, дебате и конкретни истраживачки пројекти студената.		
Оцена знања (максимални број поена 100) Активно учешће на предавањима и дискусијама 10 Пројекти и презентације 40 Усмени испит 50		
Начин провере знања могу бити различити : (писмени испит, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд.)		
*максимална дужина 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Картографска визуелизација природних и друштвених потенцијала		
Наставник или наставници: Иван Филиповић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Развијање способности студената да процењују и креирају карте од концепта до визуелизације – карте као крајњег производа; критичко вредновање различитих метода, како традиционалних тако и дигиталних; класификација података за јасно приказивање картираних података; осмишљавање и интегрисање географских информационих система (ГИС) и технологија даљинске детекције у картографској визуелизацији; самостално осмишљавање и развијање детаљних и свеобухватних географских и тематских карата; развијање стваралачких и креативних способности у изради географских и тематских карата.		
Исход предмета Студент процењује методе прикупљања, обраде и представљања података при изради карата; развија и интегрише вештине неопходне за картографску визуелизацију; оцењује и бира одговарајућу картографску пројекцију и размеру, одговарајуће боје, симболе и типографију; креира и усавршава визуелну хијерархију у композицији карте; критички процењује и интерпретира тематске карте, препознајући могуће грешке, недостатке и тенденциозности, и предлаже унапређења; студент самостално осмишљава и развија детаљне и свеобухватне географске и тематске карте.		
Садржај предмета		
<i>Теоријска настава</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – Визуелно размишљање и визуелна презентација (од моделске генерализације ка картографској генерализацији) – Географска и тематска карта као форма визуелизације – Картографска комуникација и технике за ефикасну визуелну презентацију геопросторних података – Картографска генерализација као основа за израду квалитетних карата (графичка и концептуална) – Семиотички аспект карата – Визуелна хијерархија; употреба боја; писање назива на карти; избор типографије; композиција садржаја карте – Укључивање анимације, видеа и звука у картографску визуелизацију 		
<i>Студијски истраживачки рад</i>		
<ul style="list-style-type: none"> – Прикупљање података за израду географских и тематских карата (рад са аналогним и дигиталним подацима) – Прављење базе геопросторних података за израду географске и тематске карте у ГИС-у – Избор картографске пројекције у зависности од величине картираног подручја и његове локације у свету (карте света, држава или њихових делова) – Избор додатног географског садржаја на карти – Практична картографска генерализација, фактори који утичу на њу и оптимизација оптерећења карте – Избор одговарајућих картографских метода у зависности од врсте података са којом се располаже – Завршна припрема за израду карата: избор знакова и боја, приказ назива на карти, прављење легенде – Распоред ваноквирног садржаја карте – Израда атласа – Анализа карата и идентификовање трендова и правилности у простирању картираних појава. 		
Препоручена литература		
Kraak, M. J., & Ormeling, F. J. (2020). Cartography: Visualization of Geospatial Data, Fourth Edition. (4th ed.) CRC Press (Taylor & Francis).		
Dent B. D., Torguson J., Hodler T. W. (2009). Cartography: Thematic Map Design. 6th ed. New York: McGraw-Hill.		
Slocum, T., McMaster, R., Kessler, F., Howard, H. (2009). Thematic Cartography and Geovisualization 3rd ed. New Jersey: Pearson Prentice Hall.		
Carr. D.B., Pickle, L.W. (2010). Visualizing Data Patterns with Micromaps. Chapman & Hall/CRC. Boca Raton .		
Dykes, J., MacEachren, A. M., & Kraak, M. J. (2005). Exploring Geovisualization. Elsevier Ltd.		
Dodge, M., McDerby, M., Turner, M. (2008). Geographic Visualization: Concepts, Tools and Applications. John Wiley & Sons Ltd.		
Imhof E. (2007) Cartographic Relief Presentation. ESRI Press, Redlands, California		
Bertin, J. (1983) Semiology of graphics. Madison, WI: University of Wisconsin Press.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методe извођења наставе		
Метода усменог излагања, метода показивања, хеуристички дијалог, илустративно-демонстративна метода (рад на рачунару), практични рад		
Оцена знања (максимални број поена 100)		
Пројектни задатак / семинар: 70, усмени испит: 30		
Начин провере знања могу бити различити : (писмени испити, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд...		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Проблеми савремене климатологије		
Наставник: Наташа Мартић Бурсаћ		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Оспособљавање студената да на адекватан начин оцене и преиспитају савремене климатолошке проблеме у домену климатских промена и антропогене утицаје на њих. Студент класификује и рангира промена у глобалној атмосферској циркулацији и предвиђа могуће последице глобалних климатских промена. Студент је способан да критички анализира савремене климатске промене и изводи закључке о постојећим и будућим климатским моделима.		
Исход предмета Студент класификује и оцењује савремене климатолошке проблема у домену глобалних климатских промена. Студент схвата антропогени утицај на климатске промене и критички анализира промене у глобалној атмосферској циркулацији. Студент поставља хипотезе и предвиђа могуће последице климатских промена. Студент је развио вештине критичког размишљања, аналитичког закључивања и способан је да примени стечена знања.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Антропогени утицаји на климатске промене - ефекат стаклене баште: промене концентрације CO ₂ , метана и др. Температурни екстремни, топлотни таласи и екстремне суше као последица климатских промена; Падавински екстремни и повећање учесталости поплава као последица климатских промена; Промене у глобалној атмосферској циркулацији као последица климатских промена: Ширења Хадлијеве и поларне ћелије и сужења Ферелове ћелије; Утицај на промене телеконекција океан-атмосфера: ENSO, NAO, AO, PDO; Одговор екосистема на климатске промене: дефорестација, дезертификација, ацидификација и друго; Последице климатских промена у поларним областима: топљење морског леда, глечера, пермафроста; Последице климатских промена у тропима: интензивирање тропских циклона, сезоналност тропских монсуна; Будућност климатских промена: предвиђање климатских модела до 2050. год; Адаптација на климатске промене. <i>Студијски истраживачки рад</i> Студије случаја: - Екстремне суше у 21 веку (Европа 2022., Северна Америка 2020-2022 Африка), - Повећање учесталости поплава у Европи у 21 веку, Поплаве на Балканском полуострву (2014. године), - Атмосферска циркулација - ширења Хадлијеве и поларне ћелије, сужење Ферелове ћелије, Телеконекције, - Дезертификација, ширење обода јужне Сахаре и Калахарија, Загревање и ацидификација светског мора, - Топљење морског леда у Арктичкој област; Топљење леденог покривача на Гренланду, - Интензификација тропских циклона у Мексичком заливу, Промене у сезоналности тропских монсуна...		
Литература Dessler, A. (2021): Introduction to Modern Climate Change, 3rd edition, Cambridge University Press; ISBN - 978-1-107-09682-0; 978-1-107-48067-4. COBISS.SR-ID – 24578056. Bicknell, J; Dodman, D; Satterthwaite D, (2009): Adapting cities to climate change : understanding and addressing the development challenges, London ; Washington : Earthscan; ISBN - 978-1-84407-746-5. COBISS.SR-ID – 512913297. O'Hare, G; Sweeney, J; Wilby, R (2005): Weather, climate and climate change : human perspectives, Pearson/Prentice Hall; ISBN - 0-13-028319-3. COBISS.SR-ID – 29379682. Becken,S; Hay, J (2007): Tourism and climate change : risks and opportunities, Channel View Publications; ISBN - 978-1-84541-066-7; 978-1-84541-067-4. COBISS.SR-ID – 37486690. Bridgman, H. ; Oliver, J. (2007): The global climate system : patterns, processes, and teleconnections, Cambridge University Press; ISBN - 978-0-521-82642-6; 0-521-82642-X. COBISS.SR-ID – 268713.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе: Метода експозиторног излагања, хеуристички дијалог, илустративно-демонстративна метода.		
Оцена знања (максимални број поена 100) Предиспитне обавезе - 40 поена; Завршни испит - 60 поена		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Теоријско методолошке основе географских истраживања насеља		
Наставник или наставници: Голубовић Нинослав		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Циљ овог предмета фокусира се на пружање студентима фундаменталних знања из области географских истраживања насеља. Предмет има за циљ разумевање теоријских и методолошких аспеката географских истраживања насеља, како би студенти развили аналитичке вештине и компетенције неопходне за успешно обављање истраживања у овој области. Нагласак се ставља на примену теоријских концепата и методологије у анализи историје, структуре и динамике насеља.		
Исход предмета По завршетку курса студент је оспособљен да критички приступа географским истраживањима насеља, примени различите методологије и теоријске концепте у анализи насеља и објасни њихове друштвене, економске и еколошке аспекте. Студент ће развити аналитичке и истраживачке вештине кроз рад на проблемима насеља и критичко осмишљавање научних истраживачких радова.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Увод у географска истраживања насеља. Фактори у географији насеља. Антропогеографска концепција изучавања насеља. Методологија географских истраживања насеља. Квалитативни и квантитативни приступ у истраживањима насеља. Проучавање просторног распореда и дистрибуције насеља. Истраживање структуре и динамике насеља. Теоријске основе урбаног развоја. Концепт кружне, кумулативне каузалности. Теорија полова раста. Концепт индустријског комплекса. Концепт поларизованих регија. Осовине развоја. Значај града у процесу развија. Концепт оптималне величине града. Концепт центар-периферија. Концепт деполаризације. Теорија централних насеља. Мегалополисни, макрорегионални, мезорегионални и локални системи насеља. Перспективе и правци развоја градских насеља у Србији и свету. Теоријска разрада функционалне структуре града. Светски град у настајању – екуменополис. <i>Студијски истраживачки рад</i> Истраживачки рад кроз израду конкретних задатака – упоредна анализа и картографска обрада територијално-демографске организације и функционалних обележја мреже насеља; Утврђивање и картографски приказ просторно-функционалне организације мреже насеља. Примери у истраживању гравитационе усмерености насеља, гравитационих ареала. Анализа локалних, националних и глобалних урбаних система као и утицаја града на околину. Анализа процеса субурбанизације, сателитизације, дневне миграције, централних функција у насељима околине. Истраживање процеса субурбанизације на примеру одабраних урбаних регија. Израда модела односа града и околине.		
Препоручена литература Грчић М, Слука Н. (2006): Глобални градови, Географски факултет Београдског универзитета, Географски факултет МГУ „М.В. Ломоносов“, Београд. Вреск, М., (2002): Град и урбанизација – Основе урбане географије, пето допуњено издање, Школска књига, Загреб. Вреск М. (2002.): Развој урбаних система у свијету, Школска књига, Загреб. Вреск М. . (1990): Град у регионалном и урбаном планирању, Школска књига, Загреб. Racione, M., 2009: Urban Geography – a global perspective, 3rd ed., Routledge. Hill, M., 2005: Urban Settlement and Land Use, Hodder Education. Kaplan, D. , Wheeler, J., Holloway, S., 2009: Urban Geography, second edition, Wiley Доксијадис К., (1982): Човек и град, Нолит, Београд		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методe извођења наставе Предавања (трансмисивна и смислена вербална рецептивна настава), интерактивна настава (рад у групама студената), консултације (кабинетска настава).		
Оцена знања (максимални број поена 100) Предиспитне обавезе – истраживачки рад 40 поена Завршни испит – усмени испит 60 поена		
Начин провере знања могу бити различити : (писмени испити, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд...		
*максимална дужна 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Управљање и валоризација туристичких ресурса
Наставник или наставници: Јелена Петровић, Марија Братић
Статус предмета: изборни
Број ЕСПБ: 15
Услов: /
<p>Циљ предмета</p> <p>Циљ предмета је да омогући студентима стицање знања из области савременог управљања туризмом, у туристичким дестинацијама, као простором који обухвата туристичке ресурсе, као и валоризовања простора и ресурса у сврху развоја туризма. Развој туризма у дестинацији зависи од постојећих туристичких ресурса, коришћења тих ресурса, као и од управљања тим ресурсима од стране бројних заинтересованих страна, и других кључних актера и доносиоца одлука у туризму. Валоризацијом ресурса потенцијали дестинације преводе се у атрактивности.</p> <p>Циљ предмета је да се студенти оспособе за управљање туристичком дестинацијом на највишим нивоима, а посебно у домену управљања кључним ресурсима од важности за развој туризма.</p> <p>Конкуренција на турбулентном туристичком тржишту и изазови савременог туризма захтевају оспособљене кадрове за промоцију и управљање туристичким ресурсима у туристичкој дестинацији. Сходно томе, циљ предмета је да студентима створи снажне основе да кроз стечена знања у управљању и валоризацији ресурса допринесу постизању конкурентских предности дестинације. Један од циљева овог предмета је да се студенти оспособе за управљање на свим нивоима у туризму, а посебно локалном, регионалном и националном нивоу управљања туристичком дестинацијом, а све у циљу оспособљавања студената за доношење кључних одлука.</p>
<p>Исход предмета</p> <p>Студенти докторских студија су након завршеног курса оспособљени да планирају управљање туристичким ресурсима у дестинацији који чине део интегрисаног туристичког производа. Успешно савладавање наставног предмета омогућава студентима да самостално и активно закључују, планирају и организују сложен процес креирања и контроле менаџмент активности на нивоу конкретне туристичке дестинације. Студенти се оспособљавају да критички просуђују, оцењују и реализују примену адекватних метода за валоризацију и јасну процену садржаја туристичких ресурса дестинације. Овај предмет омогућава студентима да након завршеног курса узму активно учешће и планирају, развијају и управљају пројектима у туризму, са фокусом на управљање ресурсима, координацију активности и ефикасну валоризацију у туристичке сврхе. Студенти ће аргументовано предвиђати могуће ефекте и позитивне и негативне последице валоризације туристичких ресурса. Активно ће преиспитивати стратегијске и друге планове у вези са развојем дестинације и валоризацијом ресурса и доносити закључке о ефикасности коришћења ресурса у сврхе развоја туризма.</p>
<p>Садржај предмета</p> <p><i>Теоријска настава</i></p> <p>Простор као основна компонента туристичке дестинације, дефинисање туристичких ресурса и елемената туристичке дестинације, класификација туристичких ресурса; елементи туристичких ресурса у дестинацији, неопходност управљања туристичким ресурсима, регионални приступ код посматрања туристичких ресурса; јавно-приватно партнерство (ЈПП) и кластерско повезивање у функцији управљања дестинацијом и ресурсима; дестинацијска менаџмент компанија (ДМК) и дестинацијска менаџмент организација (ДМО) и њихова улога у валоризацији, управљању и промоцији вредности туристичких ресурса; концепт одрживог развоја туризма и примена у управљању ресурсима дестинације, носећи капацитет дестинације; законска регулатива, стратешка и планска документа у функцији управљања простором и ресурсима, институционални оквир за развој туризма (локални, регионални и национални ниво) као основа за управљање ресурсима; координација активности у управљању ресурсима дестинације. Истраживање и развој у управљању туристичким ресурсима: примена метода и техника истраживања, иновације у туризму, креативност и предузетништво у управљању туристичким ресурсима: развој нових производа и услуга, предузетнички дух и примена иновативних концепата у валоризацији ресурса, међународна сарадња и партнерство у управљању туристичким ресурсима: улога структура и институција, примена модела сарадње и партнерства, комуникација и лидерство у туризму: вештине управљања тимовима, комуникација са заинтересованим странама и управљање конфликтима, практичне студије случаја и професионална пракса: примена стечених знања и вештина у реалном окружењу, студије случаја и рад на пројектима из праксе. Усклађивање интереса у дестинацији кроз управљање ресурсима у циљу стварања атрактивности туристичке дестинације.</p> <p><i>Студијски истраживачки рад</i></p> <p>Спроводи се у туристичким организацијама на више нивоа (локалном, регионалном, националном), органима локалне самоуправе, као и другим релеватним субјектима туристичке понуде, као и осталим кључним актерима и доносиоцима одлука у туризму. Учешће студената на домаћим и међународним скуповима-конференцијама, форумима чија је тематика управљање туристичким дестинацијама, с посебним акцентом и освртом на ресурсе и атрактивности туристичке дестинације.</p>
<p>Препоручена литература</p> <p>S. Petković (2019), Menadžment kulturnih resursa u turizmu, Univerzitet Singidunum, Beograd. (ISBN - 978-86-7912-700-6 COBISS.SR-ID – 274359052)</p> <p>D.Batabyal (2018), Managing Sustainable Tourism Resources, IGI Global, USA. (ISBN:9781522557739, 1522557733)</p> <p>Вујовић, С., (2012), Дестинацијски концепт развоја туризма, Институт за економику пољопривреде, Београд (ISBN - 978-86-6269-015-9; COBISS.SR-ID – 194847756)</p> <p>Опаčić, V. T. (2019). Tourism valorisation of cultural heritage. <i>Cultural Urban Heritage: Development, Learning and Landscape</i></p>

Strategies, 181-196. (DOI: 10.1007/978-3-030-10612-6_15; CROSBID 63225)

Број часова активне наставе

Теоријска настава: 5

СИР: 5

Методе извођења наставе: хеуристички дијалог, метода показивања, експозиторно излагање

Оцена знања (максимални број поена 100)

Предиспитне обавезе: истраживачки рад – 20 поена; практична настава - 20

Завршни испит – усмено излагање кандидата - 60

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Геоекологија Земље		
Наставник или наставници: Ранко Драговић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Оспособљавање за идентификовање геоеколошких проблема и њихово решавање		
Исход предмета На крају курса студент је у стању да: истражује узроке и последице актуелних геоеколошких проблема у вези са глобалним променама изазваним људском делатношћу; истражује узроке климатских промена, истражује разлоге редукције биодиверзитета; прати трансформацију пејзажа и процењује последице; истражује последице дугогодишњег антропогеног дејства на геоекосистеме.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Увод у геоекосистеме; променљивост и одрживост геосистема; геоеколошки фактори Земље и обрасци географског распрострањења живог света; антропогени утицај на настанак и развој хидроклиматских аномалија; међузависност у геоекосистемима; антропогени утицај на педосферу, биосферу и тропосферу; геоекологија шума; геоекологија светског океана; праћење и моделовање урбаног ширења; поремећаји геоеколошких система. <i>Студијски истраживачки рад</i> На основу теренског истраживања и одговарајуће литературе и конкретних примера који илуструју антропогени утицај на геоекосистем (деградација тла, губитак биодиверзитета и др) студенти ће урадити студију случаја конкретног простора. На основу анализе узорака извешће одређене закључке, предвидети могуће последице, као и предложити могућа решења за дати пример.		
Препоручена литература Црногорац Ч, Спахић М. 2012, Основи геоекологије, Артпринт, Бањалука; Huggett R. 1995, Geocology An Evolutionary Approach; Jürgen Schultz 2005, The Ecozones of the World - The Ecological Divisions of the Geosphere, Springer.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе Усмерени дијалог; развијајући дијалог; илустративно-демонстрациона метода; метода симулације; метода практичног рада		
Оцена знања (максимални број поена 100) Семинарски рад: 40 поена; усмени испит: 60 поена		
Начин провере знања могу бити различити : (писмени испити, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд...		
*максимална дужна 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Фактори конкурентности природних и културних подручја		
Наставник или наставници: Јелена Петровић, Марија Братић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Основни циљ овог предмета је овладавање знањима, постулатима и кључним факторима и показатељима конкурентности у туризму. Посебан циљ се односи на стицање знања о факторима и показатељима конкурентности који ближе одређују природне и културне елементе дестинације, а у циљу специјализације знања за управљање природним и културним елементима у подручјима где ови ресурси и атрактивности представљају основу компаративне и конкурентске предности. Упознавање студената са концептом конкурентности на савременом и конкурентно интензивном тржишту и принципима за управљање конкурентношћу са посебним освртом на природне и културне вредности, потенцијале и атракције. Циљ предмета је да се јасно стекну знања и аргуменују фактори конкурентности природних и културних подручја.		
Исход предмета На овај начин студенти стичу теоријска и практична знања неопходна за критичко просуђивање, оцену и класификовање фактора и показатеља конкурентност природних и културних подручја. Студенти су оспособљени да интерпретирају нова знања о конкурентности на савременом тржишту и преиспитују ставове у вези са унапређењем положаја дестинације у контексту поседовања, изградње и унапређења природних и културних ресурса у подручјима које обухватају туристичке дестинације. Студенти су оспособљени да планирају, организују и спроводе програме постизања конкурентности као и да износе закључке о конкурентском положају дестинације у домену природних и културних потенцијала и атрактивности као и шире. У циљу постизања конкурентности дестинације студенти су способљени да са стручног и научног аспекта постављају хипотезе и основне проблеме у вези са постизањем конкурентских предности дестинације у домену природних и културних ресурса, са акцентом на класификовање природних и културних подручја, и конструисање стратегија, планова, циљева и задатака за унапређење конкурентности.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Концепт и дефиниције конкурентности, димензије конкурентности, приступи у мерењу конкурентности туристичке дестинације, анализа модела за мерење конкурентности у туризму, дефинисање показатеља и фактора конкурентности, анализа елемената конкурентности ресурса као потенцијала, специфичности показатеља конкурентности природних и културних ресурса, стратегије конкурентности за преображај ресурса у атрактивности, приступи за унапређење положаја дестинације на тржишту, одрживост природних и културних подручја, успостављање равнотеже у коришћењу природних и културних подручја и постизања економских ефеката експлоатације ресурса у сврхе изградње конкурентности на савременом тржишту. <i>Студијски истраживачки рад</i> Студија случаја, спровођење истраживања у циљу анализе конкурентности посматраних подручја.		
Препоручена литература Porter, M.E. (1990). The Competitive Advantage of Nations, The Free Press, New York. (ISBN - 0-02-925361-6 COBISS.SR-ID – 5990886) Универзитетска библиотека „Светозар Марковић“ Београд (доступно преко међубиблиотечке позајмице) Шуљагић, С. (2005). Природни и културни ресурси као чинилац модернизацијских процеса – Natural and Cultural Resources as a factor in the Process of Modernization, Политичка ревија- Political review vol 4, Br 3, str. 665-678, ISSN 1451-4281, COBISS.SR-ID166750476, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш Sérgio Jesus Teixeira, João Matos Ferreira (2019): Multilevel Approach to Competitiveness in the Global Tourism Industry, IGI Global. (2019): Multilevel Approach to Competitiveness in the Global Tourism Industry, IGI Global. Cronjé, D. F., & du Plessis, E. (2020). A review on tourism destination competitiveness. Journal of Hospitality and Tourism Management, 45, 256-265. (ISBN 9781799803676 (ebook); ISSN 2475-6555 dostupna on line EBOOK libery, Australija) Morrison, A. M. (2023). Marketing and managing tourism destinations. Routledge, 3rd edition (DOI https://doi.org/10.4324/9781003343356 ; eBook ISBN9781003343356)		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе Предавања, учешће студената у дискусијама, презентовање индивидуалних истраживања		
Оцена знања (максимални број поена 100) Предиспитне обавезе: истраживачки рад – 30 поена; Завршни испит: усмено излагање кандидата – 70 поена;		
Начин провере знања могу бити различити : (писмени испити, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд. *максимална дужна 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Одрживо управљање водама		
Наставник или наставници: Љиљана С. Стричевић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /нема услова		
Циљ предмета: Циљ предмета је оспособљавање студената за одрживо управљање водама, узимајући у обзир природне, друштвене и еколошке карактеристике одређеног подручја. Након завршетка курса, студенти су способни да анализирају, класификују, планирају и спроводе мере и активности за одрживу употребу и заштиту вода.		
Исход предмета Студенти су оспособљени за самостално изучавање проблематике везане за стање вода на одређеној територији, њихово рационално коришћење и ограничавајуће факторе њихове експлоатације. Студенти су способни да одаберу адекватне моделе одрживог управљања водама у конкретним условима истраживаног подручја. Студенти су оспособљени да на анализираној територији (сливу) одреде приоритете заштите од деградације на бази стања анализираних вода, као и да учествује у процесу организације и рада на активностима санације постојећих проблема, као и да учествује у креирању стратешких докумената у вези са управљањем водама са аспекта одрживог развоја.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Концепт одрживог управљања водама: еколошки, економски и социолошки концепт; Међународни оквири и стратегије у водном управљању; Стање водних ресурса на локалном и глобалном нивоу; Мониторинг и заштита вода за водоснабдевање становништва (оцена стања и заштита подземних и површинских вода, изворишта водоснабдевања); Анализа капацитета за пречишћавање отпадних вода; Заштита од штетног утицаја вода; Мере и активности за антиерозивно уређење сливова у Србији; Идентификација, анализа и управљање ризицима поплава и суша; Индикатори одрживог управљања водним ресурсима; Стратегија управљања водама; Међународни оквир управљања водама; Управљање и споразуми о трансграничним водама; Национални оквир управљања водама; Пракса и принципи у међународној сарадњи у водном сектору. <i>Студијски истраживачки рад</i> Израда модела одрживог управљања водама на конкретном подручју: - дефинисање индикатора одрживог развоја и управљања водама на одређеној територији; - конкретизација одрживог управљања водама на одређеном подручју: социолошки принцип-задовољење потреба становништва за водама одређеног квалитета; економски принцип-остваривање профитабилности и дугорочних економских ефеката; еколошки принцип-успостављање рационалног начина коришћења водних ресурса који ће сводити њихове губитке испод дозвољених граница; - дефинисање постојећих притисака на расположиве водне ресурсе и предлози за њихово превазилажење у складу са принципима одрживог развоја или законском регулативом на локалном и глобалном нивоу.		
Препоручена литература Loucks, D. P., Van Beek, E., Stedinger, J. R., Dijkman, J. P.M., Villars, M. T. (2017): Water Resources Systems Planning and Management: An Introduction to Methods, Models and Applications, Deltares, UNESCO-IHE, Springer, https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-44234-1 Spasić, N. (2007): Sustainability in the Use of Natural Resources and Spatial Development, Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, Belgrade, ISBN - 978-86-80329-49-9. COBISS.SR-ID - 145562124 Contemporary Water Management: challenges and research directions : proceedings of the International Scientific Conference in the honour of 75 years of the Jaroslav Černi Water Institute, October, 19-20, 2022, Belgrade, Serbia, International Scientific Conference in the honour of 75 years of the Jaroslav Černi Water Institute (2022 ; Belgrade), ISBN - 978-86-82565-55-0. COBISS.SR-ID - 76403977 Вељковић, Н. (2006): Индикатори одрживог развоја и управљање водним ресурсима, Задужбина Андрејевић, Београд, ISBN - 86-7244-517-1. COBISS.SR-ID - 130312972 Flint, W, R. (2004): The Sustainable Development of Water Resources, Water resources update, Universities Council On Water Resources, Washington, D.C. issue 127, pp 41-51, https://opensiuc.lib.siu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1097&context=jcwre		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе: дијалогска метода, индивидуални рад		
Оцена знања (максимални број поена 100)		
Предиспитне обавезе: Модел одрживог управљања водама-40 поена; Завршни испит - 60 поена		
Начин провере знања могу бити различити : (писмени испити, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд...		
*максимална дужна 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Основне карактеристике и врсте картографске генерализације		
Наставник или наставници: Иван Филиповић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Развијање способности студената да критички процењују и аргументују различите приступе картографској генерализацији као основи за израду квалитетних општих географских и тематских карата; осмишљавање и интегрисање технике картографске генерализације у ГИС окружењу са императивом на аутоматизацију; креирање модела који би обухватили низове генерализационих корака у свим сегментима израде карте: при прикупљању података (објектна генерализација), прављењу модела (моделска генерализација) и приказу података (картографска генерализација); Генерисање генерализованих података уз помоћ оператора генерализације који представљају процесе којима се на елементима на карти врши одређена радња. Процене значаја различитих елемената садржаја карте, њихове приоритизације и могућности њихове картографске генерализације.		
Исход предмета Студент критички процењује и аргументује потребу за генерализацијом садржаја на картама, као и избор техника генерализације у различитим контекстима на основу знања из актуелне и историјске картографске праксе; осмишљава и интегрисање генерализацију географских елемената у ГИС окружењу, ослањајући се на аутоматизацију процеса; креира и прилагођава решења за оптимизацију генерализације у свим фазама израде карте: при прикупљању података, прављењу модела и приказу података; врши картографску генерализацију користећи различите алате и софтверске пакете; доноси одлуке у процесу поједностављивања и апстраховања географских елемената садржаја карте базиране на теоријској основи и принципима картографске генерализације; одлучује о избору одговарајућих операција картографске генерализације; критикује и процењује успешност картографске генерализације која је примењена на конкретним картама; оцењује квалитет датих топографских, општих географских и тематских карата, али и предлаже решења за унапређење квалитета тих карата.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Историјски развој и технички напредак у области картографске генерализације; Фактори који утичу на генерализацију (намена карте, размер карте, карактер предела и медиј); Процес картографске генерализације: одбир и оптимизација метода и техника у зависности од контекста и циља карте; Генерализација линија и полигона: технике упрошћавања линија ради смањивања комплексности и детаљности геометрије и постизања чистијег и јаснијег приказа; Примена оператора генерализације на различитим врстама географских елемената; Употреба географских информационих система (ГИС) за аутоматизацију процеса генерализације; Примена алгоритама и модела у ГИС окружењу за ефикасно и конзистентно извршавање картографске генерализације; Аутоматизација процеса генерализације са циљем оптимизације процеса картографске генерализације <i>Студијски истраживачки рад</i> Анализа квалитета топографских, општих географских и тематских карата у контексту картографске генерализације; Студије случаја – процена успешности и квалитета генерализације у погледу читљивости, визуелне естетике и преноса информација; Студије случаја – критичка анализа и евалуација генерализације, идентификација недостатака код појединих карата и предлози за унапређењем картографске генерализације; Рад са алгоритмима за аутоматску генерализацију географских података; Практични рад на аутоматизацији генерализације коришћењем скриптовања и програмирања за ефикасно и брзо примењивање генерализационих техника; Креирање и генерализација нових карта за специфичне потребе и циљеве уз примену стечених знања и вештина у реалним ситуацијама		
Препоручена литература Ruas, A., Mackaness, W. A., Sarjakoski, L.T. (Eds.), (2007). Generalisation of Geographic Information: Cartographic Modelling and Applications, Series of International Cartographic Association, Elsevier. Milisavljević, S. (1974). Kartografsko generalisanje. у Peterca, M., Radošević, N., Milisavljević, S., Racetin, F. (Eds.), Kartografija, Vojnogeografski institut, Beograd. Joao, E. M. (1998). Causes and Consequences of Map Generalization. Taylor and Francis Ltd" London. Swiss Society of Cartography. (2005). Topographic Maps - Map Graphic and Generalization. Cartographic Publication Series, (17), Swiss Society of Cartography. Longley, P., A., Goodchild, M., F., Maguire, D., J., Rhind, D., W. (Eds.) (1999) Geographic Information Systems: Principles, Techniques, Management and Applications, Volume 1, John Wiley & Sons, ISBN = 0471-33132-5 (Volume 1)		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе Метода усменог излагања, метода показивања, хеуристички дијалог, илустративно-демонстративна метода (рад на рачунару), практични рад		
Оцена знања (максимални број поена 100) Пројектни задатак / семинар: 70, усмени испит: 30		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Одрживи развој маргиналних подручја Србије		
Наставник или наставници: Јелена Ј. Живковић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета: Оцена географских потенцијала маргиналних подручја.		
Исход предмета: Студенти планирају и конструишу одрживе стратегије развоја које укључују протекцију природног и културног наслеђа, енергетску ефикасност и управљање ризицима.		
Садржај предмета		
<i>Теоријска настава</i>		
Увод у концепт одрживог развоја: дефиниција, принципи и изазови; Карактеристике маргиналних подручја Србије: географски, економски, демографски и еколошки аспекти; Природни ресурси и њихова одрживост у маргиналним подручјима; Утврђивање географске основе одрживог развоја маргиналних подручја; Управљање природним и културним наслеђем у маргиналним подручјима; Економска стабилност и развој привреде у маргиналним подручјима; Улога друштвених и политичких актера у одрживом развоју маргиналних подручја; Пројектовање и имплементација стратегија одрживог развоја у маргиналним подручјима; Пројектни задатак: израда одрживог развојног плана за конкретно маргинално подручје у Србији.		
<i>Студијски истраживачки рад</i>		
Анализа маргиналних подручја: дефинисање маргиналних подручја и њихове карактеристике, прикупљање релевантних података о маргиналним подручјима (демографија, економија, социјални фактори, еколошки ресурси и друго); примена географских информационалних система (ГИС) за анализу и визуелизацију података о маргиналним подручјима; Парцијална и комплексна валоризација географских елемената маргиналних регија: геолошке грађе, рељефних карактеристика, климатских услова, хидролошких особина, педолошких и биогеографских својстава, структура становништва, привредних делатности и карактеристика насеља);		
Процена одрживости		
<ul style="list-style-type: none"> - дефинисање индикатора одрживог развоја за маргинална подручја, - припрема и примена метода за процену одрживости (економска, социјална и еколошка анализа), - тумачење резултата процене одрживости и идентификација главних изазова и потенцијала у маргиналним подручјима; 		
Планирање одрживог развоја		
<ul style="list-style-type: none"> - идентификација циљева и приоритета за одрживи развој маргиналних подручја, - израда стратегија и акционих планова за одрживи развој, - разматрање фактора ризика и могућих препрека за имплементацију планова; 		
Студија случаја		
<ul style="list-style-type: none"> - анализа конкретног маргиналног подручја и његове географске специфичности, - примена претходно научених метода и теорија на студију случаја, - идентификација кључних изазова и пружање препорука за унапређење одрживости тог подручја. 		
Препоручена литература		
Regions, Spatial Strategies and Sustainable Development, David Counsell, Graham Haughton. Series: Regional Development and Public Policy Series. London-. Routhledge.2004.eBook https://books.google.rs/books?id=L1XbRFl_z9QC&pg=PA29&hl=sr&source=gbs_toc_r&cad=2#v=onepage&q&f=false Одрживи развој Србије: наша заједничка будућност: национална стратегија одрживог развоја. Група за одрживи развој – Кабинет потпредседника Владе за европске интеграције, 2009, Министарство за науку и технолошки развој, Београд ISBN 978-86-84163-36-5, COBISS.SR-ID 170126860, Univerzitetska biblioteka „Nikola Tesla“ Niš Spasić, N., Petrić, J., Filipović, M. (2007). Small and Medium Towns of Central Serbia: Standpoints and assumptions on development perspectives. Institute of Architecture and Urban & Spatial Planning of Serbia, Belgrade, ISBN 978-86-80329-54-3, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ Ниш		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе: Дијалогска метода, индивидуални рад		
Оцена знања (максимални број поена 100)		
Предиспитне обавезе (израда семинарског рада, колоквијуми, домаћи задаци) - 55 поена; Завршни испит - 45 поена		
*максимална дужна 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Одрживо управљање земљишним ресурсима		
Наставник или наставници: Ранко Драговић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Оспособљавање за управљање делимично обновљивим ресурсима земљишта		
Исход предмета На крају курса студент је у стању да: процењује исправност намене земљишних ресурса, прати еволуционе процесе у земљиштима; предлаже мере за очување земљишних ресурса; истражује могућности за рационално и одрживо коришћење земљишних ресурса, предлаже мере за заштиту земљишта од грађевинске и нерационалне пољопривредне експлоатације.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Динамика земљишног покривача; пољопривредни значај земљишних ресурса; техничко-индустријски значај земљишта; аспекти коришћења земљишта; еволуциони процес губитка земљишта; губитак хранљивих материја у земљишту; деградирана земљишта; принципи заштите земљишта; мониторинг земљишта; управљање земљишним ресурсима. <i>Студијски истраживачки рад</i> Испитивање концепта и примене одрживог управљања земљишним ресурсима. Истраживање савремених проблема који утичу на деградацију земљишта, као што су ерозија, пустошење и дефорестација. Проучавање мера и поступака који се могу применити у циљу одрживог управљања земљиштем, укључујући политике и програме за конзервацију, примену одрживих пољопривредних пракси и управљање природним ресурсима. Стога је неопходно разумети значај одрживог управљања земљиштем и применити га у пракси.		
Препоручена литература Dugalić G., Gajić B. 2012, Pedologija, Univerzitet u Kragujevcu; Khan Towhid Osman, 2018, Managment of Soil Problems, Springer https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-75527-4 Blum W., Schad P., 2018, Nortcliff S., Essentials of Soil Science, Borntraeger Science Publishers David Coleman, Mac Callaham, D. Crossley, Jr. 2017. Fundamentals of Soil Ecology, 3rd Edition, Elsevier; https://shop.elsevier.com/books/fundamentals-of-soil-ecology/coleman/978-0-12-805251-8		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе Лабораторијско-експериментални рад; илустративно-демонстрациона метода; метода практичног рада; метода симулације		
Оцена знања (максимални број поена 100) Семинарски рад: 40 поена; усмени испит: 60 поена		
Начин провере знања могу бити различити : (писмени испити, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд...		
*максимална дужна 1 страница А4 формата		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Антропогена геоморфологија		
Наставник или наставници: Милена Гоцић		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета: Циљ овог предмета је упознавање студената са утицајем човека на рељефне форме и процесе, као и промене које се догађају услед тих утицаја. Циљ је да се критички просуђује и закључује на који начин човек утиче и мења своје окружење како би задовољио своје потребе.		
Исход предмета: Студенти су способни да оцене и рангирају природне процесе и појаве у географској средини као и утицај човека на те процесе. Примењују теоријско и практично знање и развијају способност за идентификацију процеса антропогеним утицајем измењених рељефних облика, промена које су утицале на садашњи изглед рељефа као и да планирају стратегије и инструменте за спречавање могућих негативних утицаја на човеково окружење.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Активност човека и глобалне промене у географској средини; Интеракција утицаја активности човека на рељеф; Падински процеси условљени утицајем човека; Експлоатација природних ресурса, површински копови, пољопривредне активности, саобраћајна инфраструктура, утицај на туризам и спортске активности, промене начина коришћења земљишта; Утицај типа вегетационог покривача на површински утицај и ерозију земљишта услед различитог начина коришћења земљишта; Утицај демографских и насеобинских развојних тенденција на промене интензитета ерозије земљишта; Утицај антиерозивних мера на промену интензитета ерозије земљишта; Антропогени чиниоци морфолошког развоја сливова; Утицај антропогеног фактора на трендове у проносу суспендованог наноса, на формирање делти и промену приобалног екосистема (изградња водних акумулација, померање речних корита, узроци засипања дна речних корита и импликације на животну средину, интеракција човека на приобалне области). <i>Студијски истраживачки рад</i> Анализа домаће и иностране литературе која обрађује тематику утицаја човека на геоморфолошке појаве и процесе; Издавање вештачки створених облика рељефа који имају многоструке утицаје на географску средину и модификују природне процесе. Примери из окружења - процеси убрзани антропогеним утицајем (клизишта, јаруге, ерозија земљишта, проблеми транспорта и акумулације услед промене у намени коришћења земљишта). Теренски рад; Лабораторијски рад; Интерпретација добијених резултата и закључци; Утврђивање рецентног стања; Сагледавање последица и предлог мера будућих активности.		
Препоручена литература Jozsef Szabo, Lorant David, Denes Loczy (Eds.): Anthropogenic Geomorphology – A Guide to Man-Made Landforms. Springer, 2010 https://www.researchgate.net/publication/272403864_Anthropogenic_Geomorphology Olav Slaymaker, Spencer T., Embleton-Hamann (Eds): Geomorphology, human activity and global environmental change. Chichester [u.a.] : Wiley, 2000. https://womengovtcollegevisakha.ac.in/departments/Geomorphology%20and%20Global%20Environmental%20Change%20(%20PDFDrive%20).pdf Драгићевић С. (2007). Доминантни ерозивни процеси у сливу Колубаре. Географски факултет, Београд. ISBN - 978-86-82657-63-7. COBISS.SR-ID - 136684300 Dávid Lóránt (2012). Introduction to Anthropogenic Geomorphology, Studies on Environmental and Applied Geomorphology, Dr. Tommaso Piacentini (Ed.), ISBN: 978-953-51-0361-5, InTech, Available from: http://www.intechopen.com/books/studies-on-environmental-and-applied-geomorphology/introduction-toanthropogenic-geomorphology LI Jialin, YANG Lei, PU Ruiliang, LIU Yongchao. 2017. A review on anthropogenic geomorphology J. Geogr. Sci. 27(1): 109-128. DOI: 10.1007/s11442-017-1367-7 Paolo Tarolli, Wenfang Cao, Giulia Sofia, Damian Evans, Erle C Ellis. 2019. From features to fingerprints: A general diagnostic framework for anthropogenic geomorphology. Progress in Physical Geography Vol. 43(1) 95–128. doi.org/10.1177/0309133318825284 Studies on Environmental and Applied Geomorphology Edited by Tommaso Piacentini and Enrico Miccadei.2012. Intech https://www.geokniga.org/bookfiles/geokniga-studiesonenvironmentalgeomorfology.pdf		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методе извођења наставе Дијалогска метода, индивидуални рад, теренски рад		
Оцена знања (максимални број поена 100) Предиспитне обавезе - 40 поена; Завршни испит - 60 поена		
Начин провере знања могу бити различити : (писмени испити, усмени испит, презентација пројекта, семинари итд...		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Популациона политика и планирање породице		
Наставник или наставници: Голубовић Нинослав		
Статус предмета: изборни		
Број ЕСПБ: 15		
Услов: /		
Циљ предмета Циљ предмета је да упозна студенте са најновијим сазнањима о популационој политици и праксом планирања породице и њихове везе са демографским променама и развојем, оспособљавање студенте за професионално бављење анализом и развојем политика и програма у области популационог развоја и породице. Кроз овај предмет, студенти ће стећи комплексно разумевање друштвених, економских и демографских фактора који утичу на популационе тенденције и процесе, као и знање о различитим стратегијама и интервенцијама у популационој политици и планирању породице.		
Исход предмета По завршетку курса студент је способан: за израду стратегија и праћење реализације програма планирања породице; за анализу и критички приступ различитим политикама и програмима у области популационог развоја и породице; да категоризује и класификује различите концепте и податке; да примени теоријске концепте у практичним ситуацијама.		
Садржај предмета <i>Теоријска настава</i> Појам и циљеви популационе политике. Типови популационих политика, њихова историјска ретроспектива и актуелне тенденције. Политике и програми популационог развоја: приступи за унапређење популационих тенденција и квалитета живота. Савремене карактеристике популационих политика. Повезаност између популационе политике и политике радне снаге. Разлике између популационе политике и програма планирања породице. Одговори на фертилитет који је испод нивоа замене генерација. Стратешки циљ и посебни циљеви: усклађивање рада и родитељства, снижавање психолошке цене материнства, промоција репродуктивног здравља младих, борба против неплодности, здраво материнство, позитивна популациона клима. Популациона политика локалне самоуправе. Анализа и поређење примера добре праксе примене мера популационе политике у свету. Планирање породице: приступи и услуге за репродуктивно здравље, контрацепцију и заштиту права породице. <i>Студијски истраживачки рад</i> Израда програма планирања породице на локалном нивоу. Спровођење анкетног истраживања о ставовима становништва о планирању породице и наведеним посебним циљевима.		
Препоручена литература Рашевић М., Ђурђевић Б., Капор-Стануловић Ј., Гавриловић А., Ракочевић Ђ. (2011). Мере популационе политике локалних самоуправа Аутономне Покрајине Војводине. Покрајински секретаријат за здравство, социјалну политику и демографију, Нови Сад. Frejka, T., & Gietel-Basten, S. (2016). Fertility and Family Policies in Central and Eastern Europe after 1990. <i>Comparative Population Studies</i> 41(1): 3–56. Рашевић М., (2009). Популациона политика у Србији: стање и очекивања, <i>Становништво</i> (47)2: 53-65 Рашевић, М., Петровић М. (1996). Искуства популационе политике у свету, Центар за демографска истраживања института друштвених наука, Београд. Рашевић, М. (1999). Планирање породице као стил живота, Центар за демографска истраживања института друштвених наука, Београд. Sedlecky, K., Rašević, M. & Topić, V. (2011). Family planning in Serbia – The perspective of female students from the University of Belgrade, <i>European Journal of Contraception & Reproductive Health Care</i> 16(6): 469–479. Jenna Dodson, Patricia Dérer, Philip Cafaro & Frank Götmarm (2022). Population growth, family planning and the Paris Agreement: an assessment of the nationally determined contributions, <i>International Environmental Agreements Politics, Law and Economics</i> , volume 22, p. 561-576. Стратегија подстицања рађања, Министарство рада и социјалне политике, 2008, Београд. Гавриловић А., Југовић, А. (2011). Значај и улога локалне самоуправе у популационој политици Србије. <i>Становништво</i> 49 (1). 79-103. Никитовић, В. (2016). Дугорочне демографске импликације ниског фертилитета у региону бивше Југославије. <i>Становништво</i> 54(2): 27-58. Стратегија подстицања рађања, Министарство за бригу о породици и демографију, 2018, Београд.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 5	СИР: 5
Методe извођења наставе Предавања (трансмисивна и смислена вербална рецептивна настава), интерактивна настава (рад у групама студената), консултације (кабинетска настава).		
Оцена знања (максимални број поена 100) Предиспитне обавезе – истраживачки рад 40 поена Завршни испит – усмени испит 60 поена		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Научно-истраживачки рад 1		
Наставник или наставници: сви наставници на студијском програму		
Статус предмета: обавезни		
Број ЕСПБ: 30		
Услов: /		
Циљ предмета: Интерпретација најсавременијих научних метода у одговарајућој ужој научној области истраживања. л		
Исход предмета: Студент је оспособљен да планира, организује и реализује истраживачки рад који води изради докторске дисертације.		
Садржај предмета		
<i>Студијски истраживачки рад</i>		
Предмет Научно-истраживачки рад 1 осмишљен је да буде у функцији истраживања која воде ка планирању израде докторске дисертације. У оквиру овог предмета студент у договору са саветником, припрема презентацију која садржи приказ и образложење теме докторске дисертације у светлу литературних података. Такође презентација обухвата и приказ метода које ће се користити током истраживачког рада. Предвиђено је да студент на овом нивоу добије самосталне научне резултате, али није у обавези да их објави. Рад се брани пред трочланом комисијом коју бира Веће Департмана за географију, а коју по правилу чине потенцијални ментор (или студентски саветник) и још двоје наставника из уже научне области којој би припадала докторска дисертација.		
Препоручена литература		
Научна и стручна литература из области потенцијалне теме докторске дисертације према договору са саветником (ментором).		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 0	СИР: 20
Методе извођења наставе		
самостални истраживачки рад студента који се реализује у договору са саветником (ментором).		
Оцена знања (максимални број поена 100)		
Израда презентације научних резултата – 50 поена;		
Усмена одбрана пред комисијом – 50 поена.		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Научно-истраживачки рад 2		
Наставник или наставници: сви наставници на студијском програму		
Статус предмета: обавезни		
Број ЕСПБ: 30		
Услов: /		
Циљ предмета: Оспособљавање студента за успешну израду докторске дисертације.		
Исход предмета: Студенти су оспособљени да критички просуђују остварене научно-истраживачке резултате у циљу успешне израде докторске дисертације.		
Садржај предмета <i>Студијски истраживачки рад</i> Предмет Научно-истраживачки рад 2 представља специјализовани облик наставе који се изводи у договореним терминима са студентима, а са сврхом израде докторске дисертације. Програм рада на предмету формира се у складу са темом, структуром и сложености докторске дисертације. У оквиру предмета студент у договору са изабраним ментором припрема презентацију која обухвата приказ и тумачење резултата рада на теми дисертације. Критичка анализа и закључци по правилу се износе на крају излагања. Предвиђено је да студент на овом нивоу добије самосталне научне резултате и у обавези је да их објави. Рад се брани пред трочланом комисијом, коју бира Веће Департмана за географију, а коју чине изабрани ментор и још двоје наставника из уже научне области којој припада дисертација.		
Препоручена литература Научна и стручна литература из области теме докторске дисертације према договору са ментором.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 0	Практична настава: 20
Методe извођења наставе Основни облик извођења наставе је самостални истраживачки рад студента који се реализује у договору са ментором.		
Оцена знања (максимални број поена 100) Израда презентације научних резултата – 50 поена Усмена одбрана – 50 поена		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Рад на докторској дисертацији		
Наставник или наставници: сви ментори		
Статус предмета: обавезни		
Број ЕСПБ: 10		
Услов: Предмет се полаже након положених шест изборних предмета, Научно-истраживачког рада 1 и Научно-истраживачког рада 2.		
Циљ предмета: Циљ предмета је да студент стекне способност за научно утемељену интерпретацију резултата из одабране уже научне области.		
Исход предмета: Студент је оспособљен да самостално интерпретира и презентује резултате до којих је дошао током рада на изради докторске дисертације.		
Садржај предмета <i>Студијски истраживачки рад</i> Програм рада на предмету формира се у складу са потребама израде докторске дисертације и зависи од њене теме, структуре и сложености. Предмет представља основу рада на докторској дисертацији. Студент у консултацији са изабраним ментором припрема презентације које обухватају приказ и образложење резултата рада на теми докторске дисертације. Рад на докторској дисертацији студент брани пред изабраним ментором.		
Препоручена литература Релевантна научна и стручна литература из области теме докторске дисертације.		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 0	Практична настава: 20
Методe извођења наставе Основни облик извођења наставе је самостални истраживачки рад студента који се реализује у договору са ментором.		
Оцена знања (максимални број поена 100) Израда презентације научних резултата – 50 поена Усмeна презентација – 50 поена		

Табела 5.1 Спецификација предмета на студијском програму докторских студија

Назив предмета: Израда и одбрана докторске дисертације		
Наставник или наставници: сви ментори		
Статус предмета: обавезни		
Број ЕСПБ: 20		
Услов: Докторска дисертација се брани након положених испита из 6 изборних и три обавезна предмета. Састоји се од израде и јавне одбране докторске дисертације. Поступак пријаве, услови за израду и начин одбране докторске дисертације утврђени су Правилником о поступку припреме и условима за одбрану докторске дисертације Универзитета у Нишу, као и Правилником о докторским академским студијама Природно-математичког факултета у Нишу.		
Циљ предмета: Циљ предмета је да докторанд синтетизује теоријско знање и практичан рад чиме стиче способност за научно утемељену интерпретацију резултата из одабране уже научне области.		
Исход предмета: Докторанд је оспособљен за самостално прикупљање информација и података из стручне и научне литературе, логичко размишљање, формулисање радних хипотеза и циљева дисертације, као и извођење закључака. Такође је оспособљен и за пласирање различитих научних и стручних информација, давање мишљења и размењивање идеја, планирање и извођење теренског и лабораторијског рада, као и научно засновану интерпретацију добијених резултата.		
Садржај предмета Докторска дисертација по правилу садржи следећа поглавља: Садржај, Увод, Циљ рада, Преглед литературе, Материјал и методе, Резултате, Дискусију, Закључке, Литературу. Осим наведених поглавља свака докторска дисертација садржи и биографију кандидата и кључну документацију на српском и енглеском језику. У случају када се докторска дисертација израђује на енглеском језику, шири извод се пише на српском језику. Називи и легенде слика и табела пишу се и на енглеском и на српском. Поред наведених елемената, докторска дисертација може да садржи и додатне елементе, као што су Листа табела, Листа слика, Прилози, Листа скраћеница, и друго.		
Препоручена литература Релевантна научна и стручна литература из области теме докторске дисертације		
Број часова активне наставе	Теоријска настава: 0	СИР: 0
Методe извођења наставе Прикупљање и проучавање литературе, прикупљање података, спровођење анкета, планирање и извођење теренског и лабораторијског рада, обрада података, писање и усмена одбрана докторске дисертације.		
Оцена знања (оцењује се описно) Докторска дисертација се брани пред комисијом. Одбрана дисертације је усмена и јавна. По одбрани докторске дисертације Комисија се повлачи на већање, а затим јавно саопштава одлуку о томе да ли је дисертација успешно одбрањена. Комисија за одбрану докторске дисертације одлучује већином гласова од укупног броја чланова Комисије. Комисија утврђује оцену „одбранио докторску дисертацију”, или „није одбранио докторску дисертацију”.		